

Monetarno pravo

Monetarno pravo

- poseban dio finansijskog prava kao samostalne grane prava i predstavlja skup propisa kojim se:
- regulira emisija novca,
- određuje paritet valuta,
- propisuje organizacija novčanog prometa u zemlji i sa inostranstvom.

- Ono obuhvata normativno reguliranje statusa novčanih, kreditnih, bankarskih, osiguravajućih i drugih finansijskih organizacija koje obavljaju poslove sa novcem i njihove međusobne odnose, te odnose tih finansijskih institucija sa javno-pravnim tijelima.
- U širem smislu obuhvata bankarske, štedno-depozitne, kreditne organizacije, osiguranje depozita, osiguranje kredita, osiguravajuća društva i poslove osiguranja, finansijska tržišta, devizno poslovanje i slično.

Monetarno pravo

obuhvata

- Novčani sistem
- Pojam novca i funkcije
- Novčane obaveze

Zadatak države u oblasti monetarnog i bankarskog prava, između ostalog, je

- da se stvori pravni – regulatorni - okvir koji će biti u funkciji postizanja i očuvanja stabilnosti nacionalne valute,
  - stabilnosti bankarskog i finansijskog sistema/sektora, sprečavanja nelojalne konkurencije i stvaranja monopola, te
  - omogućiti zaštitu korisnika finansijskih usluga i njihove imovine (građana i ulagača),
  - s ciljem postizanja i održanja ekonomskog razvoja i blagostanja.

Bankarsko pravo

Pravni okvir – reguliranje banaka

Banke

Bankarski poslovi, principi i poslovanje

Razvojne/investicione banke

Banke su finansijske institucije koje obavljaju brojne poslove s novcem, gotovinski i bezgotovinski platni promet, deponovanje novca, plasman kredita, posredovanje u novčanim plaćanjima (nacionalnom valutom i devizama), te snabdijevaju privredu novčanim sredstvima.

Banke mogu biti:

- emisione/Centralna banka (pod kontrolom države vrše emisiju novca i reguliraju količinu novca u opticaju, te sprovode monetarno-kreditnu politiku),
- komercijalne/depozitne (pribavljaju slobodna novčana sredstva depozitima i štednim ulozima i plasiraju ih putem kratkoročnih kredita u proizvodnju i promet osiguravajući reprodukciju),
- investicione/razvojne (plasiraju dugoročne kredite od sredstava dobijenih oročenom štednjom, izdavanjem obveznica i iz drugih izvora), i
- poslovne (kratkoročni i dugoročni krediti i ulaganje vlastitog kapitala).

- Bankarsko pravo je dio monetarnog prava koji regulira pravni status banaka i drugih finansijskih organizacija, osnivanje i poslovanje banaka, učestvovanje na tržištu novca, te prestanak njihovog rada.

U oblasti bankarskog prava država stvara regulatorni okvir za djelovanje bankarskog i finansijskog sektora (utvrđuje pravila o osnivanju i postupak osnivanja, određuje iznos kapitala koji je minimalno potreban za osnivanje, određuje pravila o prestanku rada banaka, određuje pravila o nadzoru i kontroli rada banaka, osiguranju depozita, omogućavanja dobijanja kredita od strane centralne banke, propise o obavezi objavljivanja finansijskih izvještaja /bilans stanja, bilans upjeha i izvještaj o gotovinskim tokovima, informacije o članovima nadzornog odbora i uprave i svim dioničarima koji imaju 5% ili više dionica sa glasačkim pravom i sl./ banaka, propise o preuzimanju i primjeni međunarodnih bankarskih standard (članstvo u BIS), propise o učešću državnog kapitala (politička/ekonomska i socijalna motivacija) i slično.

Država – regulacija/tržište - verifikacija /agencije za rejting, udruženja štediša, udruženja investitora, monitoring transparentnost-efikasnost,.../

Prema subjektima na koje se odnosi monetarno pravo tj. propisi monetarnog prava dijele se u tri grupe:

Propisi koji se odnose na monetarna pitanja i finansijske odnose između fizičkih i pravnih lica u zemlji.

Reguliraju emisiju novca, novčani opticaj, vrijednost novčane jedinice, način plaćanja u zemlji, i u suštini predstavlja unutrašnje monetarno pravo.

Propisi koji se odnose na pravne i fizičke osobe u zemlji i njihove finansijske odnose s pravnim i fizičkim licima u inostranstvu.

Reguliraju npr. zakonom o deviznom poslovanju priliv i odliv deviznih sredstava u zemlji i iz zemlje, mogućnosti plaćanja domaćih i inostranih rezidenata, npr. zakonom o centralnoj banci održavanje monetarnih rezervi, devizni kurs i paritet valuta.

Propisi koji se odnose na međunarodno monetarno pravo odnosno regulisanje monetarnih poslova sa inostranim elementom. Ovi propisi izlaze izvan okvira pojedinih država, odnose se na međunarodne finansijske institucije.

Radi se o propisima koji reguliraju odnose između međunarodnih i regionalnih monetarnih i finansijskih institucija, njihovih članica i drugih država (MMF-a, WB, EIB, EBRD i slično).

Domaći izvori

a) zakoni,

b) podzakonski akti,

c) običaji,

d) akti finansijskih institucija i organizacija npr. pravila/statut Centralne banke, agencija za bankarstvo, razvojne banke.

c) Običaji i običajno pravo – npr. jednoobrazna pravila međunarodne trgovinske komore o bankarskom poslovanju - predstavljaju sistematizovane i objavljene međunarodne bankarske uzanse.

Monetarno-kreditna politika

Monetarno-kreditna politika je dio opće ekonomske politike koja ima za osnovni zadatak kreiranje, izdavanje i povlačenje novca, odnosno reguliranje količine novca u opticaju radi nesmetanog odvijanja svih tokova društvene reprodukcije.

Monetarno- kreditna politika predstavlja aktivnosti i mjere vezane za stvaranje, usmjeravanje i poništavanje novčane mase, odnosno postizanje i očuvanje optimalne količine novca u opticaju.

Centralna banka je institucija kojoj su povjereni poslovi i zadaci vezani za kreiranje i provođenje monetarno-kreditne politike.

Mjere monetarno-kreditne politike usmjerene su na ostvarivane ciljeva u privredi, koji mogu biti:

- **kvantitativni** (npr. reguliranje potrebne količine novca u privredi) i
- **kvalitativni** (selektivni krediti, kreditiranje vlada, odnosno državnih budžeta).

Dugoročni ciljevi su:

- a) ostvarivanje optimalne stope ekonomskog rasta,
- b) postizanje pune zaposlenosti,
- c) stabilnost nivoa cijena,
- d) stabilnost spoljne vrijednosti novca,
- e) stvaranje akumulacije u privredi.

Kratkoročni ciljevi predstavljaju *korigiranje prolaznih disproporcija u privrednom razvoju* zemlje koje nastaju u toku jedne godine (održanje likvidnosti, stimuliranje izvoza, podsticaji određene grane privrede i sl.)

Dejstvo mjera zavisi od faktora koji su djelovali na privredna kretanja odnosno poremećaje u privredi.

Mjere monetarno-kreditne politike moraju biti usaglašene sa drugim mjerama ekonomske politike da bi se stvorili uvjeti za efikasnije privređivanje.

Eskontna politika – predstavlja reguliranje visine eskontne/kamatne/stope za kredite koje Centralna banka daje poslovnim bankama.

Povećanjem kamatne stope ograničava se potražnja kredita, privlače inostrane investicije i otklanja deficit platnog bilansa.

Povećanje kamatne stope – smanjenje količine novca u opticaju.

Smanjenje kamatne stope vrši se kada se javi nedostatak novčanih sredstava u prometu i utiče se na povećanje tražnje za kreditima i ekspanziju novčanog optičaja, što dovodi do rasta cijena i odliva kapitala.

Smanjenje kamatne stope – povećanje količine novca u opticaju.

Politika otvorenog tržišta odnosi se na kupoprodaju državnih vrijednosnih papira na otvorenom tržištu, pri čemu centralna banka **prodajom vrijednosnih papira povećava količinu novca u opticaju**, a *kupovinom vrijednosnih papira od stanovništva i preduzeća smanjuje količinu novca u opticaju.*

Politika obaveznih rezervi je mjera protiv multiplikacije depozita, određuje se obavezni iznos, odnosno procenat izdvajanja za rezerve koju poslovne banke deponuju kod Centralne banke.

Kada je količina novca u opticaju viša, tada se stopa obaveznih rezervi povećavai na taj način smanjuje količina novca u opticaju.

Ukoliko se u opticaju nalazi manje novca tada se pristupa smanjenju stope obaveznih rezervi koju su banke dužne držati i oslobađa se, odnosno vraća u opticaj dio novca i tako se količina novca u opticaju povećava.

Centralna banka Bosne
i Hercegovine
jedino provodi mjeru
politike obaveznih
rezervi banaka.

više na cbbh.ba

Odluka o utvrđivanju i održavanju obveznih
rezervi i utvrđivanju naknade na iznos rezerve
(„Službeni glasnik BiH“, 30/16, 48/16 i 27/19)

Centralne banke

emisija gotovog novca (papierne novčanice i kovanice)

rukovanje deviznim rezervama

reguliranje količine novca u opticaju

reguliranje likvidnosti bankarskog sektora

kontrola kreditnih operacija u zemlji i sa inostranstvom

poslovi platnog prometa

kontrola bankarskog sektora

određivanje aktivnih i pasivnih kamatnih stopa

Član VII Dejtonskog mirovnog sporazuma i Ustava Bosne i Hercegovine i Zakon o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine
<https://www.cbhb.ba/Content/Read/14>

Propisi Centralne banke BiH
<https://www.cbhb.ba/RegistryRegulations>